

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om senareläggning av ikraftträdandet för lagen om funktionshinderservice och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om funktionshinderservice, lagen om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda, lagen om ändring av socialvårdslagen, lagen om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården, lagen om ändring av 19 och 22 § i mentalvårdslagen och lagen om upphävande av 18 § 1 mom. 4 punkten i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner ändras. Det föreslås att ikraftträdandet skjuts upp så att alla lagar träder i kraft den 1 januari 2025 i stället för den 1 oktober 2023. Senareläggningen baserar sig på regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering, men i stället för den 1 oktober 2024 som nämns i regeringsprogrammet föreslår regeringen den 1 januari 2025 som nytt ikraftträdandedatum.

Ändringen gör det möjligt att precisera tillämpningsområdet för lagen om funktionshinderservice så som förutsätts i regeringsprogrammet genom en separat proposition som överlämnas innan lagarna träder i kraft, så att lagen om funktionshinderservice förblir en speciallag för personer med funktionsnedsättning. Detta tryggar service enligt individuella behov för personer med funktionsnedsättning och säkerställer att finansieringsprincipen iakttas i välfärdsområdena.

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft före den 1 oktober 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
3 Målsättning	7
4 Förslaget och dess konsekvenser	7
4.1 De viktigaste förslagen	7
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	8
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	8
4.2.2 Konsekvenser för sysselsättningen	8
4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	8
4.2.4 Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning och deras närstående	9
5 Alternativa handlingsvägar	10
6 Remissvar	11
7 Ikraftträdande	12
8 Verkställighet och uppföljning	13
9 Förhållande till budgetpropositionen	13
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	13
LAGFÖRSLAG	20
1. Lag om ändring av 41 och 42 § i lagen om funktionshinderservice	20
2. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda	21
3. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av socialvårdslagen	22
4. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården	23
5. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av 19 och 22 § i mentalvårdslagen	24
6. Lag om ändring av 2 § i lagen om upphävande av 18 § 1 mom. 4 punkten i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner	25
BILAGA	26
PARALLELLTEXTER	26
1. Lag om ändring av 41 och 42 § i lagen om funktionshinderservice	26
2. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda	27
3. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av socialvårdslagen	28
4. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården	29
5. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av 19 och 22 § i mentalvårdslagen	30
6. Lag om ändring av 2 § i lagen om upphävande av 18 § 1 mom. 4 punkten i lagen om Folkpensionsanstaltens re-habiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner ..	31

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Den nya lagen om funktionshinderservice (675/2023) med anslutande lagar antogs av riksdagen den 1 mars 2023 och stadfästes den 14 april 2023. Avsikten var att lagarna skulle träda i kraft den 1 oktober 2023.

I regeringens proposition med förslag till en ny lag om funktionshinderservice (RP 191/2022) ingick ett förslag om att införa en så kallad åldersavgränsning i paragrafen om tillämpningsområde i lagen om funktionshinderservice. Syftet med avgränsningen var att betona socialvårdslagens (1301/2014) betydelse som den allmänna lag som i bred omfattning ska tillgodose befolkningens mångahanda servicebehov, särskilt den äldre befolkningens behov. Syftet med åldersavgränsningen var även att se till att också den nya lagen om funktionshinderservice är en speciallag som tryggar servicen för personer med funktionsnedsättning, vars servicebehov är långvarigt och ofta till och med livslångt. På krav av grundlagsutskottet ströks åldersavgränsningen i propositionen under riksdagsbehandlingen.

Denna proposition baserar sig på regeringsprogrammet för Petteri Orpos regering. I regeringsprogrammet, som publicerades den 16 juni 2023, förutsätts det att ikraftträdandet av den antagna lagen om funktionshinderservice skjuts upp så att tillämpningsområdet kan preciseras. Det bakomliggande syftet är att säkerställa att tillämpningsområdet för lagen om funktionshinderservice tryggar rätten för personer med funktionsnedsättning att få den service de behöver och att finansieringsprincipen enligt 9 § i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021) iakttas i välfärdsområdena.

Enligt regeringsprogrammet ska ikraftträdandet av den antagna lagen om funktionshinderservice skjutas upp så att regeringen kan inleda brådskande lagberedning i syfte att trygga rättigheterna och tillgången till service för personer med funktionsnedsättning. Avsikten är också att vid beredningen av den nya lagen om funktionshinderservice beakta de tillägg till lagen som gjorts under riksdagsbehandlingen.

Enligt regeringsprogrammet får de årliga kostnadseffekterna för hela reformen jämfört med nuläget vara högst 100 miljoner euro. Till följd av de ändringar som gjordes vid riksdagsbehandlingen av den antagna lagen om funktionshinderservice avsattes slutligen i den tekniska planen för de offentliga finanserna 2024–2027 25,2 miljoner euro för 2024, 32,4 miljoner euro för 2025, 35,5 miljoner euro för 2026 och 35,9 miljoner euro för 2027 för genomförandet av den nya lagen om funktionshinderservice. Skrivningen i regeringsprogrammet om årliga kostnadseffekter på 100 miljoner euro innebär att det också efter en begränsning av tillämpningsområdet finns mer finansiering tillgänglig för genomförandet av den nya lagstiftningen om funktionshinderservice än vad som har avsatts utifrån den antagna lagen (på 2027 års nivå 64,1 miljoner euro mer).

Enligt regeringsprogrammet ska lagen om funktionshinderservice och andra lagar som har samband med den träda i kraft den 1 oktober 2024, men regeringen föreslår att lagen ska träda i kraft den 1 januari 2025. Ikraftträdande vid årsskiftet skulle underlätta ordnandet av tjänster, genomförandet av ändringar i informationssystemen, finansieringen av välfärdsområdena och statistikföringen av funktionshinderservice.

Regeringens proposition har efter att regeringsprogrammet färdigställdes beretts skyndsamt som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet, för att riksdagen ska hinna behandla

propositionen och republikens president ska hinna stadfästa lagarna före den ursprungliga ikraftträdandedagen den 1 oktober 2023.

Utkastet till regeringsproposition var ute på remiss den 3 juli till den 11 augusti 2023. På grund av den brådskande tidsplanen var remisstiden kortare än vanligt och den inföll under semesterperioden. Utlåtanden begärdes av sammanlagt 84 remissinstanser, och dessutom hade alla intresserade möjlighet att lämna utlåtande i tjänsten Utlåtande.fi.

De handlingar som gäller propositionen finns tillgängliga på adressen valtioneuvosto.fi/hankkeet med identifieringskoden STM046:00/2023.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

En omfattande beskrivning av nuläget för lagstiftningen om funktionshindersservice och för servicesystemet samt en bedömning av utvecklingsbehoven ingår i avsnitt 2 om nuläge och bedömning av nuläget i regeringens proposition om den antagna lagen om funktionshindersservice.

(https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_191+2022.aspx)

I denna proposition beskrivs och bedöms läget i anknytning till att ikraftträdandet av den antagna lagen om funktionshindersservice skjuts upp.

Lagen om funktionshindersservice antogs i riksdagen utifrån social- och hälsovårdsutskottets enhälliga betänkande (ShUB 52/2022). I utskottet gjordes många ändringar i lagen. Ändringarna godkändes enhälligt av riksdagen och enligt regeringsprogrammet ska de beaktas när tillämpningsområdet för lagen granskas på nytt.

När den antagna lagen om funktionshindersservice har trätt i kraft är det meningen att personer med olika slags funktionsnedsättningar ska få funktionshindersservice jämlikt med stöd av en och samma lag. Därför måste lagen tillgodose hjälp- och stödbehov av mycket varierande slag. Till följd av detta ingår det i lagen både tjänster som har ordnats med stöd av den gällande lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987), nedan *gällande handikappservicelagen*, och tjänster som har ordnats med stöd av den gällande lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), nedan *specialomsorgslagen*. I lagen ingår dessutom vissa helt nya tjänster och nya servicehelheter som har bildats utifrån tidigare tjänster. Till dessa hör särskilt stöd för delaktigheten och stöd i att fatta beslut samt träning. Även tjänster som redan länge har ordnats, såsom stöd för rörligheten, har setts över så att delaktighet och ett självständigt liv för personer med funktionsnedsättning uppnås bättre än tidigare.

Liksom handikappservicelagen och specialomsorgslagen är den nya lagen om funktionshindersservice en sekundär speciallag som är avsedd att tillämpas på de personer med funktionsnedsättning som har ett livslångt eller åtminstone långvarigt behov av funktionshindersservice. Bestämmelser om allmänna tjänster som är avsedda för hela befolkningen finns till exempel i socialvårdslagen och hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) samt i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) och lagen om grundläggande utbildning (628/1998). De allmänna tjänsterna är alltid primära och därför är det meningen att också tjänster för äldre personer i första hand ska ordnas med stöd av en allmän lag.

Paragrafen om tillämpningsområde (2 §) i den nya lagen om funktionshindersservice anger vilka personer som omfattas av rätt till särskild service enligt lagen. Målet är att personens servicebehov alltid bedöms individuellt och att beslutet om vilken lag som ska tillämpas fattas

utifrån en helhetsbedömning. Avsikten är inte att någon enskild orsak, såsom det att funktionshindersservice är avgiftsfri, på ett avgörande sätt ska påverka bedömningen av huruvida service enligt andra lagar är lämplig.

Utöver bedömningen av vilken lag som ska tillämpas ska det separat bedömas om förutsättningarna för beviljande av den service som personen ansöker om uppfylls enligt lagen.

Definitionen av en person med funktionsnedsättning i paragrafen om tillämpningsområde anger för den som tillämpar lagen vilka förutsättningar som ska uppfyllas för att det ska vara fråga om en sådan person med funktionsnedsättning som avses i lagen. Enbart diagnosen eller funktionsnedsättningens svårighetsgrad berättar inte något om begränsningen i funktionsförmågan till följd av funktionsnedsättningen eller om behovet av hjälp och stöd. Därför är utgångspunkten för den nya lagen om funktionshindersservice vid fastställandet av rätten att få service för en person med funktionsnedsättning personens individuella behov av hjälp och stöd, som också påverkas av de hinder som finns i samhället.

Genom att ta med en förteckning över begränsningar i funktionsförmågan i 1 punkten i definitionen av en person med funktionsnedsättning har man velat betona att personer med olika slags funktionsnedsättningar har jämlik rätt till service enligt lagen.

I definitionen av en person med funktionsnedsättning ingår dessutom som en förutsättning att det för att en person med funktionsnedsättning ska uppnå ett självständigt liv, delaktighet eller jämlikhet är nödvändigt att personen får tjänster enligt lagen om funktionshindersservice.

I den ursprungliga regeringspropositionen föreslogs det ingå en så kallad åldersavgränsning i definitionen av en person med funktionsnedsättning, vars syfte var att utöver vad som sägs i 2 § 2 mom. ytterligare göra förhållandet mellan allmän lag och speciallag tydligare. Avsikten var att tjänster för äldre personer i huvudsak skulle ordnas med stöd av socialvårdslagen. Lagen om funktionshindersservice föreslogs vara tillämplig om behovet av hjälp, stöd eller omsorg huvudsakligen beror på någon annan orsak än en sådan sjukdom som börjat i hög ålder och som typiskt förekommer hos äldre personer eller allmän degeneration eller svaghet som beror på hög ålder. Det var ändå inte fråga om en åldersgräns eller en absolut avgränsning, utan det var meningen att bedömningen av om en person uppfyller definitionen av person med funktionsnedsättning skulle göras separat för varje person.

Begränsningar i funktionsförmågan till följd av åldrande blir i typiska fall vanligare först vid ungefär 75 eller 85 års ålder. Således skulle åldersavgränsningen tidigast ha påverkat personer i 75 års ålder och mer allmänt personer i 85 års ålder, beroende på varje persons individuella situation.

I den gällande handikappservicelagen ingår ingen särskild åldersavgränsning. Ett undantag från denna huvudregel är bestämmelsen om personlig assistans. I den bestämmelse om förutsättningar för beviljande av personlig assistans som togs in i lagen 2008 ingår en åldersavgränsning. Utgångspunkten för den gällande lagen är ändå att den i huvudsak tillämpas på andra än äldre personer. Lagen har ursprungligen varit avsedd som en speciallag som tillämpas på en begränsad grupp personer med funktionsnedsättning.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som Finland har ratificerat, FördrS 26 och 27/2016, nedan *funktionshinderkonventionen*, har ställt nya krav på lagberedningen. Innehållet i och konsekvenserna av den nya lagen om funktionshindersservice har särskilt i grundlagsutskottet bedömts på ett nytt sätt så att man utöver grundlagens krav i större omfattning än tidigare också har beaktat konsekvenserna för de mänskliga rättigheterna.

Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande om regeringens proposition om den nya lagen om funktionshinderservice (GrUU 79/2022: https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Lausunto/Documents/GrUU_79+2022.pdf) att åldersavgränsningen måste utgå från lagförslaget för att lagförslaget skulle kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Social- och hälsovårdsutskottet strök åldersavgränsningen ur propositionen utifrån grundlagsutskottets utlåtande. Utskottet konstaterade dock att det inte nödvändigtvis i sig är problematiskt att göra skillnad mellan exempelvis tjänster för personer i arbetsför ålder och för personer som passerat arbetsför ålder, förutsatt att det finns en godtagbar grund för skillnaderna. Enligt utskottets uppfattning krävs det dock grundlig lagberedning för att föreskriva om en sådan åtskillnad av tjänster (GrUU 79/2022 rd, punkt 18).

Kostnaderna för regeringens proposition bedömdes av en arbetsgrupp med bred sammansättning, i vilken det ingick representanter för social- och hälsovårdsministeriet, inklusive Delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, och sakkunniga från finansministeriet, Kommunförbundet och Institutet för hälsa och välfärd. Dessutom utnyttjades kommentarer från kommuner och samkommuner i arbetet. Enligt arbetsgruppens bedömning skulle åldersavgränsningen inte ha några betydande spareffekter, utan arbetsgruppen ansåg att avgränsningen skulle få mer betydande konsekvenser först i framtiden.

I den konsekvensbedömning som arbetsgruppen gjorde i samband med regeringspropositionen konstaterades dessutom att det med tanke på kostnaderna också bör beaktas att det för de klienter som till följd av åldersavgränsningen överförs från funktionshinderservicen ska ordnas behövliga tjänster med stöd av socialvårdslagen. Arbetsgruppens bedömning av spareffekterna beaktade dock inte i sin helhet i vilken omfattning tjänster i fortsättningen inte kommer att beviljas till följd av avgränsningen eller vilken mängd tjänster som beviljas utan avgränsning. Det gjordes till exempel ingen bedömning av hur ökningen av den äldre befolkningen och problemen med tillgången till anslagsbundna tjänster samt avgiftsfrihet eller lägre avgifter påverkar efterfrågan och användningen av tjänsterna.

De bedömningar av kostnadseffekterna av att slopa åldersavgränsningen som har framförts under riksdagsbehandlingen och under regeringsförhandlingarna avviker avsevärt från varandra. De avvikande bedömningarna beror bland annat på skilda meningar om hur tjänsterna för äldre personer påverkas dels av att socialvårdslagens bestämmelser om bland annat gemenskapsboende, serviceboende med heldygnsomsorg och stödtjänster ändrades vid ingången av 2023, dels av strukturreformen inom social- och hälsovården. Problem med tillgången till personal påverkar redan i nuläget tillgången till alla tjänster, och i takt med att antalet äldre personer ökar kommer tillgången till tjänster att påverkas i ännu högre grad.

I slutet av regeringsperioden var det inte möjligt att göra en grundlig bedömning av konsekvenserna av att stryka åldersavgränsningen i paragrafen om lagens tillämpningsområde. Olika bedömningar av konsekvenserna av ändringen avvek avsevärt från varandra. Dessutom gjorde social- och hälsovårdsutskottet flera ändringar i paragraferna om tjänster i slutskedet av utskottsbehandlingen. Det var inte möjligt att exakt bedöma kostnadseffekterna av dessa ändringar.

Eftersom finansieringsmodellen för välfärdsområdena baserar sig på statlig finansiering är det av särskild vikt att säkerställa att finansieringsprincipen iakttas i välfärdsområdena vid beredningen av ändringar i lagstiftningen. Iakttagandet av finansieringsprincipen säkerställs för sin del av 9 § i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021), där det förutsätts att en ändring i omfattningen eller arten av de uppgifter för vilka välfärdsområdena har

organiseringsansvaret beaktas till fullo när nivån för den statliga finansieringen bestäms för finansåret, om ändringen följer av en lag som gäller uppgiften i fråga.

Eftersom det i samband med riksdagsbehandlingen inte fanns förutsättningar för att inleda en omfattande bedömning, gjordes det vid finansministeriet en bedömning av kostnadseffekternas storleksklass i samband med beredningen av planen för de offentliga finanserna 2024–2027. I den tekniska planen för de offentliga finanserna 2024–2027 ingår en ramreservering på 100 miljoner euro, som är ett tillägg i förhållande till anslaget för reformen av lagstiftningen om funktionshinderservice, vilket har budgeterats under moment 28.89.31 och baserar sig på regeringens proposition RP 191/2022 rd och de ändringar som gjordes i den under utskottsbehandlingen. Att upplösa ramreserveringen, det vill säga att överföra den till anslagsmomentet i samband med beredningen av budgetpropositionen, bedömdes emellertid förutsätta mer omfattande konsekvensbedömning.

3 Målsättning

Syftet med att skjuta upp ikraftträdandet av lagen om funktionshinderservice, specialomsorgslagen och de lagar som har samband med dem är att avsätta tid för beredningen av ändringar i bestämmelserna om tillämpningsområdet för den nya lagen om funktionshinderservice samt för konsekvensbedömning i samarbete med behövliga sakkunniga och intressentgrupper. Det är särskilt viktigt att noggrant bedöma hurdana konsekvenser de föreslagna ändringarna har för de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt för välfärdsområdenas ekonomi.

Den tid som avsätts för beredningen av propositionen och riksdagsbehandlingen gör det möjligt att genom lagändringarna trygga rättigheterna och tillgången till service för personer med funktionsnedsättning samt möjligheten för välfärdsområdena att finansiera reformen. Genom ändringarna tryggar man således servicesystemets hållbarhet och ser till att lagen om funktionshinderservice uttryckligen är en speciallag.

4 Förslaget och dess konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om ändring av lagen om funktionshinderservice, lagen om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda och fyra lagar som har samband med dem så att dessa lagar träder i kraft den 1 januari 2025. Ändringen gör det möjligt att utföra behövliga ändringar i tillämpningsområdet för lagen om funktionshinderservice för att de mål som skrivits in i regeringsprogrammet när det gäller rätten för personer med funktionsnedsättning att få den service de behöver och tryggandet av välfärdsområdenas finansiering ska kunna uppnås.

Det föreslås att övergångsbestämmelserna i den nya lagen om funktionshinderservice senareläggs till följd av att ikraftträdandet av lagen skjuts upp, samtidigt som utgångspunkten för lagen kvarstår att bestämmelserna ska träda i kraft vid kalenderårsskiftet. Dessa bestämmelser gäller gradering av antalet timmar för särskilt stöd för delaktigheten samt fastställande av indexhöjningar för ekonomiskt stöd till personer som använder livsuppehållande respirator. Som en följd av senareläggningen av ikraftträdandet ska ikraftträdandet av det stöd i att fatta beslut som föreskrivs i den nya lagen om funktionshinderservice inte skjutas upp, utan stödet i att fatta beslut ska träda i kraft den 1 januari 2025 på det sätt som ursprungligen föreslogs. Nuvarande praxis för styrningen av

genomförandet av lagen ger också tillräckliga möjligheter att förbereda införandet av stödet i att fatta beslut.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Den nya lagen om funktionshinderservice avses enligt den ursprungliga propositionen träda i kraft den 1 oktober 2023, så kostnaderna för lagen har i statsbudgeten för 2023 uppskattats vad gäller oktober, november och december. Anslaget i statsbudgeten uppgår till 5,6 miljoner euro. I och med att ikraftträdandet av lagen skjuts upp slopas detta anslag. Dessutom slopas de anslagsreserveringar för 2024 som gjorts i den tekniska planen för de offentliga finanserna.

I regeringsprogrammet har det beslutats om en ändring av tillämpningsområdet och för den har det reserverats 100 miljoner euro på en årsnivå. I denna proposition ingår ingen ny bedömning av de ekonomiska konsekvenserna eller personalkonsekvenserna, utan i samband med beredningen av regeringens proposition om ändring av tillämpningsområdet ska konsekvenserna av ändringarna i tillämpningsområdet samt av lagens ikraftträdande bedömas som en helhet från och med det ändrade ikraftträdandet.

4.2.2 Konsekvenser för sysselsättningen

I regeringens proposition om den nya lagen om funktionshinderservice bedömdes det att reformen förutsätter att personalen ökar med uppskattningsvis 600–700 årsverken. Av dem är cirka 70 årsverken socialarbetare, resten annan personal. Vid riksdagsbehandlingen gjordes det dock ändringar i lagen. Av dessa ändringar leder slopandet av åldersavgränsningen och höjningen av timantalet för det särskilda stödet för delaktigheten till ändringar i personalkonsekvenserna.

Slopandet av åldersavgränsningen vid riksdagsbehandlingen bedömdes orsaka merkostnader som i enlighet med social- och hälsovårdsutskottets betänkande beaktades i den tekniska planen för de offentliga finanserna 2024–2027. Kostnadsökningen består i huvudsak av personalkostnader. Antalet anställda har dock inte uppskattats.

Höjningen av timantalet för det särskilda stödet för delaktigheten uppskattas öka personalbehovet med ungefär 100 årsverken.

Om ikraftträdandet av den nya lagen om funktionshinderservice skjuts upp, skjuts det ökade personalbehovet också upp till den nya ikraftträdandetidpunkten. I samband med beredningen av regeringens proposition om ändringar i tillämpningsområdet ska det bedömas vilka personalkonsekvenser de föreslagna ändringarna i den propositionen har.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Den antagna lagen om funktionshinderservice avsågs träda i kraft den 1 oktober 2023. Långtgående förberedelser inför verkställigheten av lagen har redan gjorts. Velfärdsområdena började förbereda sig för verkställigheten av den nya lagen om funktionshinderservice redan under riksdagsbehandlingen av propositionen hösten 2022.

Verkställigheten av lagen har styrts och stötts av social- och hälsovårdsministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, regionförvaltningsverken och Institutet för hälsa och välfärd. Social- och hälsovårdsministeriet har under våren 2023 ordnat utbildningar om

genomförandet av lagen för välfärdsområdena och regionförvaltningsverken inom samarbetsområdena för social- och hälsovården. Ministeriet ordnade dessutom en utbildning som var öppen för alla och som också spelades in. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken har berett ändringar i tillstånds- och registerpraxis i enlighet med den nya lagen, och Institutet för hälsa och välfärd har bland annat uppdaterat sin handbok om funktionshinderservice så att den motsvarar innehållet i den nya lagen samt berett de behövliga ändringarna i klassificeringen av socialservice.

Att skjuta upp ikraftträdandet av lagen om funktionshinderservice strax efter att den har antagits och stadfästs och precis innan den träder i kraft medför utmaningar när det gäller de verkställande myndigheternas och andra intressentgruppers möjligheter att ha framförhållning och rikta resurser och kunskaper på ett effektivt sätt. Tillsynsmyndigheternas arbete underlättas dock av att ikraftträdandet av lagen om funktionshinderservice skjuts upp till den 1 januari 2025, eftersom lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) hinner träda i kraft den 1 januari 2024. Ikraftträdandet av lagen om tillsynen över social- och hälsovården underlättar och förenhetligar tillsynsmyndigheternas förberedelser inför verkställigheten av lagen om funktionshinderservice exempelvis till följd av att tillståndsförfarandet slopas.

Det finns skäl att fortsätta att verkställa av lagen om funktionshinderservice inom välfärdsområdena och i annan myndighetsverksamhet.

4.2.4 Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning och deras närstående

Funktionshinderservice ordnas med stöd av den gällande handikappservicelagen och den gällande specialomsorgslagen tills den antagna lagen om funktionshinderservice träder i kraft. Den gällande lagstiftningen om funktionshinderservice förblir oförändrad tills den uppskjutna lagstiftningen träder i kraft, så att de tjänster som i nuläget tillgodoser och tryggar rättigheterna för personer med funktionsnedsättning förblir oförändrade.

Den nya lagen om funktionshinderservice stärker jämlikheten och delaktigheten för personer med funktionsnedsättning. I lagen har man strävat efter att beakta olika slags begränsningar i funktionsförmågan bättre än för närvarande för att personer med funktionsnedsättning inte ska bli missgynnade i servicesystemet. I den nya lagen om funktionshinderservice har delaktigheten och rättsskyddet för personer med funktionsnedsättning stärkts i klientprocessen. Syftet med lagen har varit att förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få en servicehelhet som motsvarar deras individuella behov och som tillhandahålls på ett sätt som motsvarar deras individuella behov. Dessa ändringar skjuts upp i och med att ikraftträdandet av reformen skjuts upp, vilket också inverkar på möjligheterna för personer med funktionsnedsättning och deras närstående att förutse kommande ändringar i lagstiftningen.

Senareläggningen ger tid för välfärdsområdena och de statliga myndigheterna att fortsätta sina förberedelser inför verkställigheten av den nya lagstiftning som träder i kraft efter senareläggningen. Senareläggningen gör det möjligt att bereda lagstiftning som motsvarar ovannämnda målsättningar och som kan träda i kraft samtidigt som den antagna lagstiftningen. Genom detta strävar man efter att ge tillräckligt med tid för beredning av lagändringar i syfte att trygga rättigheterna och tillgången till service för personer med funktionsnedsättning samt möjligheten för välfärdsområdena att finansiera reformen. Genom ändringarna tryggar man således servicesystemets hållbarhet och ser till att lagen om funktionshinderservice uttryckligen är en speciallag.

Den gällande lagstiftningen om funktionshinderservice är föråldrad och delvis bristfällig och den uppfyller inte helt kraven i grundlagen eller FN:s funktionshinderkonvention. De negativa

konsekvenser för personer med funktionsnedsättning och deras närstående som orsakas av att ikraftträdandet skjuts upp lindras delvis av att det enligt regeringsprogrammet hösten 2023 ska inledas ett tidsbundet program där man satsar på rehabilitering och rehabiliteringstjänster avseende neuropsykologiska störningar hos barn och unga genom Folkpensionsanstaltens rehabilitering enligt prövning, tills den nya lagen om funktionshinderservice har trätt i kraft. Med detta kan man delvis ersätta det att ikraftträdandet av bestämmelserna om barn i den antagna lagen om funktionshinderservice skjuts upp. Det är inte möjligt att separera en del av bestämmelserna i lagen så att de träder i kraft innan man gör ändringar i tillämpningsområdet.

5 Alternativa handlingsvägar

I denna proposition föreslås det att ikraftträdandet av den nya lagen om funktionshinderservice och andra lagar som har samband med den skjuts upp så att lagarna träder i kraft den 1 januari 2025 i stället för den 1 oktober 2023. Under tiden ska behövliga ändringar i den nya lagen beredas.

Under beredningen övervägdes också ett alternativ enligt regeringsprogrammet där lagarna skulle träda i kraft den 1 oktober 2024. Alternativet den 1 oktober 2024 enligt regeringsprogrammet skulle ha lett till att bestämmelserna om den service som avses i den antagna lagen om funktionshinderservice skulle ha börjat tillämpas tre månader tidigare.

Med båda alternativen skulle man kunna undvika den risk för kostnadsökning som orsakas av att åldersavgränsningen i bestämmelsen om tillämpningsområde ströks. Om lagen hinner träda i kraft i sin nuvarande form, kan det på grund av förbudet att försämra de grundläggande fri- och rättigheterna bli svårare att ändra bestämmelsen om tillämpningsområde.

Det tredje alternativet hade varit att den nya lagen om funktionshinderservice skulle ha trätt i kraft enligt den ursprungliga tidsplanen och att man följt upp genomförandet av lagen samt bedömt ändringsbehoven på basis av en noggrann uppföljning. Detta alternativ skulle göra det möjligt att följa upp kostnadseffekterna av lagen samt hur lagen påverkar rätten för personer med funktionsnedsättning att få den service de behöver. Efter detta skulle det vara lättare att baserat på kunskap bedöma vilka ändringar som behövs i lagen. Alternativet är emellertid problematiskt i det hänseendet att om man låter bli att precisera tillämpningsområdet innan lagen träder i kraft och en oklar tillämpningspraxis får utvecklas, kan en precisering av tillämpningsområdet i framtiden få större konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna än en precisering av tillämpningsområdet innan lagen träder i kraft. Dessutom är alternativet problematiskt med tanke på iakttagandet av finansieringsprincipen.

I propositionen har man stannat för den 1 januari 2025 som datum för ikraftträdandet av de orsaker som framgår av remissvaren. Ikraftträdande vid årsskiftet skulle underlätta ordnandet av tjänster, genomförandet av ändringar i informationssystemen, finansieringen av välfärdsområdena och statistikföringen av funktionshinderservice. Klienternas ställning och rättigheter i fråga om tillgången till tjänster skulle inte påverkas nämnvärt av att lagarna träder i kraft tre månader senare än enligt regeringsprogrammet. En extra tid på tre månader skulle också ge mer tid för en omsorgsfull beredning av ändringar i bestämmelserna om tillämpningsområde i lagen om funktionshinderservice, särskilt med beaktande av propositionens konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna, samt för annan konsekvensbedömning i samarbete med sakkunniga och intressentgrupper. Den extra tiden skulle också ge något mer tid för riksdagsbehandlingen av propositionen, så att man genom ändringarna på bästa möjliga sätt kan trygga rättigheterna och tillgången till service för personer med funktionsnedsättning samt möjligheten för välfärdsområdena att finansiera reformen.

6 Remissvar

Respons från remissbehandlingen

Utkastet till regeringsproposition var ute på remiss den 3 juli till den 11 augusti 2023. Utlåtanden begärdes av sammanlagt 84 remissinstanser, och dessutom hade alla intresserade möjlighet att lämna utlåtande i tjänsten Utlåtande.fi. Sammanlagt 121 utlåtanden lämnades in. Av remissinstanserna var 51 organisationer (inklusive fackförbund), 21 välfärdsområden, 11 statliga myndigheter, 3 tjänsteproducenter, 1 kommuner och samkommuner och 34 andra remissinstanser.

Under remissbehandlingen föreslogs i utkastet till regeringsproposition den 1 oktober 2024 som nytt datum för ikraftträdandet. Av remissinstanserna understödde 38 senareläggningen av ikraftträdandet av den nya lagen om funktionshinderservice i enlighet med regeringens proposition. Av remissinstanserna förhöll sig 72 negativt och 11 tog inte ställning i saken.

Bland dem som motsatte sig uppskjutningen av ikraftträdandet fanns klientorganisationer, inklusive organisationer för personer med intellektuell funktionsnedsättning och andra handikapporganisationer, organisationer som representerar äldre personer eller barn, samt dessutom äldreombudsmannen, flera arbetstagarorganisationer, två välfärdsområden och privatpersoner som avgett utlåtande.

Bland dem som motsatte sig en senareläggning av ikraftträdandet uttrycktes oro över huruvida syftet med den ändring av tillämpningsområdet som görs som en separat beredning är att skära ner i servicen för personer med funktionsnedsättning. I en del utlåtanden ansågs det dessutom vara ett mycket exceptionellt förfarande att en lag som nyligen antagits i riksdagen tas upp till ny behandling.

Biträdande justitieombudsmannen ansåg att senareläggningen av ikraftträdandet av lagen om funktionshinderservice, som innebär förbättringar i rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, är problematisk och att motiveringarna för senareläggningen är problematiska. Diskrimineringsombudsmannen framförde sin oro om tryggheten av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Bland de remissinstanser som understödde en senareläggning av ikraftträdandet fanns bland annat nästan alla välfärdsområden, finansministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Människorättscentret, Institutet för hälsa och välfärd, Hyvinvointiala HALI ry samt en del av handikapporganisationerna, såsom Invalidförbundet och Synskadades förbund. En stor del av de remissinstanser som understödde en senareläggning förde fram att det skulle vara bättre att skjuta upp ikraftträdandet till den 1 januari 2025 i stället för den 1 oktober 2024, så att lagarna träder i kraft vid årsskiftet. Detta skulle underlätta ordnandet av tjänster, genomförandet av ändringar i informationssystemen, finansieringen av välfärdsområdena och statistikföringen av funktionshinderservice. Institutet för hälsa och välfärd och Hyvil Ab förde fram ett alternativt förslag där ikraftträdandet skjuts upp till den 1 april 2025, så att det finns mer tid för lagberedning och förberedelser inför verkställigheten.

De som understödde senareläggningen motiverade detta i sina utlåtanden bland annat med att det är viktigt att definiera tillämpningsområdet noggrannare för att säkerställa en enhetlig tillämpningspraxis för lagen och jämlik tillgång till tjänster i olika välfärdsområden. De ansåg också att det är viktigt att syftet med den fortsatta beredningen av den nya lagen om funktionshinderservice är att lagen förblir en speciallag som är avsedd att gälla för personer med

funktionsnedsättning. Avsikten är att därigenom trygga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning att få de tjänster de behöver.

Regionförvaltningsverken kunde inte ange sin ståndpunkt om att lagens ikraftträdande skjuts upp, men de ansåg att det är ett viktigt mål för den fortsatta beredningen av den nya lagen om funktionshinderservice att lagen förblir en speciallag för personer med funktionsnedsättning i syfte att trygga den service de behöver. Handikappforum, som är en takorganisation för handikapporganisationer, varken understödde eller motsatte sig senareläggningen.

Aktörer som främjar barnens rättigheter föreslog att de förbättringar i lagen om funktionshinderservice som gäller barn ska träda i kraft den 1 oktober 2023 enligt den ursprungliga tidsplanen.

Fortsatt beredning

Utifrån remissvaren har man vid den fortsatta beredningen bedömt att ikraftträdandet kan skjutas upp ytterligare till den 1 januari 2025. Liksom det framgår av remissvaren skulle detta underlätta ordnandet av tjänster, genomförandet av ändringar i informationssystemen, finansieringen av välfärdsområdena och statistikföringen av funktionshinderservice. Tilläggs tiden på tre månader ger också extra tid särskilt för omsorgsfull beredning av de ändringar i bestämmelserna som gäller tillämpningsområdet för lagen om funktionshinderservice.

Vid den fortsatta beredningen har man dessutom bedömt att det inte är möjligt att separera en del av bestämmelserna i lagen så att de träder i kraft innan man gör ändringar i tillämpningsområdet. Således ska också de bestämmelser som gäller barn träda i kraft samtidigt som resten av lagen.

Vid den fortsatta beredningen har olika delar av propositionen kompletterats utifrån remissvaren, såsom avsnittet förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning i fråga om synpunkter som gäller de grundläggande rättigheterna samt avsnitten bakgrund och beredning och nuläge och bedömning av nuläget i fråga om ekonomiska villkor.

7 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft före den 1 oktober 2023.

För att lagarna om senareläggning av ikraftträdandet ska hinna träda i kraft före den ursprungliga ikraftträdandedagen för lagen om funktionshinderservice och de lagar som har samband med den bör lagarna behandlas skyndsamt i riksdagen.

Lagen om funktionshinderservice och de lagar som har samband med den föreslås träda i kraft den 1 januari 2025. Till följd av ändringen upphävs den separata ikraftträdandebestämmelsen om stöd i att fatta beslut som ingår i lagen om funktionshinderservice så, att stödet i att fatta beslut träder i kraft tillsammans med helheten i övrigt den 1 januari 2025 på det sätt som ursprungligen föreslogs. Avsikten var att stödet i att fatta beslut ursprungligen skulle träda i kraft senare än helheten i övrigt. Nuvarande praxis för styrningen av genomförandet av lagen ger emellertid tillräckliga möjligheter att förbereda införandet av stödet i att fatta beslut.

I propositionen ingår också förslag till ändringar i övergångsbestämmelserna i 42 § i lagen om funktionshinderservice till följd av den föreslagna senareläggningen av ikraftträdandet för lagen om funktionshinderservice och som gäller gradering av ikraftträdandet av särskilt stöd för delaktigheten samt fastställande av indexhöjningar för ekonomiskt stöd till personer som använder livsuppehållande respirator.

Ikraftträdandet av övergångsbestämmelserna i fråga infaller vid kalenderårsskiftet i den antagna lagen om funktionshinderservice, och det föreslås att denna princip ska kvarstå. Således föreslås det att övergångsbestämmelserna skjuts upp med ett år samtidigt som ikraftträdandet av helheten skjuts upp med ett år och tre månader. Ur klientens synvinkel är denna lösning positiv i förhållande till de grundläggande fri- och rättigheterna. Trots att övergångsperioden förkortas något finns det tillräckliga möjligheter att förbereda sig för genomförandet av bestämmelserna i och med att ikraftträdandet av lagen om funktionshinderservice skjuts upp.

8 Verkställighet och uppföljning

Social- och hälsovårdsministeriet informerar om antagandet och stadfästandet av lagen. Dessutom informerar Institutet för hälsa och välfärd i sin handbok om funktionshinderservice om att ikraftträdandet av lagen skjuts upp.

9 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den. Den ursprungliga ikraftträdandetidpunkten för den nya lagen om funktionshinderservice var den 1 oktober 2023. Därför har kostnadseffekterna av lagen beaktats i den första tilläggsbudgeten för 2023 vad gäller oktober, november och december. Anslaget som har reserverats i statsbudgeten uppgår till 5,6 miljoner euro. Detta ska dras av från moment 28.89.31 i den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2023.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Lagstiftningen om funktionshinderservice har en fast anknytning till bestämmelserna om jämlikhet, självbestämmanderätt, rätt till social trygghet och trygghandet av de grundläggande fri- och rättigheterna i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen, FördrS 6/1976), i FN:s funktionshinderkonvention och i grundlagen.

Syftet med FN:s funktionshinderkonvention är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde. Funktionshinderkonventionen trädde i kraft i Finland den 10 juni 2016. Enligt de allmänna åtagandena i artikel 4 i konventionen åtar sig konventionsstaterna sig att säkerställa och främja fullt förverkligande av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning utan diskriminering av något slag på grund av funktionsnedsättning. I artikel 4.2 i funktionshinderkonventionen föreskrivs det dessutom att med avseende på ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter åtar sig varje konventionsstat att vidta åtgärder och till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser och, där så behövs, inom ramen för internationellt samarbete, för att trygga att rättigheterna gradvis förverkligas i sin helhet, utan att det ska inkräkta på de åtaganden i denna konvention som är omedelbart tillämpliga enligt internationell rätt.

Artikel 4.2 i funktionshinderkonventionen motsvarar formuleringen i artikel 2.1 i ESK-konventionen. ESK-konventionen godkändes 1966 och trädde i kraft internationellt 1976, då

också Finland ratificerade konventionen (FördrS 6/1976). I konventionen föreskrivs det om rätten till bland annat likabehandling, arbete, social trygghet, en tillfredsställande levnadsstandard och hälsa för var och en som omfattas av konventionsstatens jurisdiktion, inklusive personer med funktionsnedsättning. Den kommitté som övervakar genomförandet av ESK-konventionen har dessutom uttryckligen bekräftat att även personer med funktionsnedsättning omfattas av ESK-konventionens tillämpningsområde i sin allmänna kommentar om personer med funktionsnedsättning från 1994 (E/1995/22).

ESK-kommittén tar i sin allmänna kommentar nr 3 om artikel 2.1 i ESK-konventionen ställning också till det så kallade försämringsförbudet (E/1991/23, 14.12.1990, para 9). I den allmänna kommentaren konstateras det att gradvis tillgodoseende av rättigheterna förutsätter att varje avsiktligt bakåtsträvande åtgärd ska vara helt motiverad i förhållande till helheten med beaktande av de rättigheter som anges i konventionen och de maximala resurser som konventionsstaten förfogar över. Enligt ESK-kommitténs allmänna kommentarer om tolkningen av konventionen är konventionsstaten, om bakåtsträvande åtgärder vidtas, skyldig att visa att åtgärderna har vidtagits efter noggrant övervägande av alla alternativ och att de är vederbörligen motiverade med beaktande av alla rättigheter som föreskrivs i konventionen (bl.a. E/1991/23, 14.12.1990, para 9; E/C.12/2000/4, 11.8.2000, para 32).

Den aktuella propositionen om att skjuta upp ikraftträdandet av lagen om funktionshindersservice kan bedömas i förhållande till försämringsförbudet i ESK-konventionen och den kan också tillämpas med avseende på bestämmelsen i artikel 4.2 i funktionshinderkonventionen. Senareläggningen av ikraftträdandet gör det möjligt att precisera tillämpningsområdet för den antagna lagen om funktionshindersservice. Genom en senareläggning av ikraftträdandet av lagen och genom de preciseringar som görs i lagen om funktionshindersservice under den tilläggstid som fås stärks dessutom de bestämmelser i FN:s funktionshinderkonvention vilkas syfte är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde.

I artikel 2.1 i ESK-konventionen och artikel 4.2 i funktionshinderkonventionen konstateras det att ett gradvis tillgodoseende av ESK-rättigheterna också är kopplat till konventionsstatens tillgängliga resurser. Samtidigt betonar ESK-kommittén också i sin allmänna kommentar nr 3 att konventionsstaten i så stor utsträckning som möjligt ska sträva efter att säkerställa att relevanta rättigheter åtnjuts under rådande förhållanden också i sådana situationer där de resurser som konventionsstaten förfogar över bevisligen är otillräckliga. Kommittén betonar likaså att personer i utsatt ställning bör skyddas även under svåra tider, såsom under en ekonomisk recession eller på grund av andra motsvarande faktorer. (E/1991/23, 14.12.1990, para 11–12). Enligt kommittén kan alltså enbart ekonomiska skäl inte i sig vara en grund för en strävan efter att gradvis tillgodose ESK-rättigheterna för personer.

Enligt 22 § i Finlands grundlag ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Lagstiftningen om funktionshindersservice ser till att denna förpliktelse uppfylls, eftersom dess centrala utgångspunkt och syfte är att främja att jämlikheten förverkligas och att förutsättningarna för ett självständigt liv och självbestämmanderätt stöds. Med lagstiftningen om funktionshindersservice tryggas i synnerhet det som i 6 § i grundlagen föreskrivs om jämlikhet, det som i 7 § i grundlagen föreskrivs om liv, personlig frihet, integritet och trygghet, det som i 19 § i grundlagen föreskrivs om social trygghet samt det som i 17 § i grundlagen föreskrivs om rätt till eget språk och egen kultur.

Genom bestämmelsen i 19 § 3 mom. i grundlagen om tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster fastställs inte hur dessa tjänster ska ordnas, utan genom bestämmelsen åläggs det allmänna att trygga tillgången till tjänsterna (RP 309/1993 rd, s. 75/I-II, se även t.ex. GrUU 20/2004 rd, s. 2/I). Bestämmelsen knyter inte ordnandet av social- och hälsovårdstjänster till den nuvarande lagstiftningen, utan förutsätter att tillräckliga tjänster tryggas för alla enligt vad som närmare bestäms i lag (RP 309/1993 rd, s. 75/II). Vid bedömningen av om tjänsterna är tillräckliga kan utgångspunkten anses vara en sådan nivå på tjänsterna som ger alla människor förutsättningar att fungera som fullvärdiga medlemmar i samhället (RP 309/1993 rd, s. 76/I, se även t.ex. GrUU 20/2004 rd, s. 2/II och GrUU 30/2013 rd, s. 3/I). Klausulen om att närmare bestämmelser utfärdas genom lag ger lagstiftaren rörelsefrihet i fråga om regleringen av rättigheterna och visar att det exakta innehållet i en grundläggande fri- och rättighet bestäms av den helhet som bildas av bestämmelsen om den grundläggande fri- och rättigheten och den vanliga lagstiftningen (GrUB 25/1994 rd, s. 6/I). Hänvisningen till att var och en har rätt till hälso- och sjukvårdstjänster förutsätter enligt grundlagsutskottet i sista hand en individuell bedömning av om tjänsterna är tillräckliga eller inte (GrUU 17/2021 rd, stycke 71, GrUU 30/2013 rd, s. 3/I). Det är värt att notera att grundlagsutskottet har ansett att det är förenligt med den stödskyldighet som åläggs det allmänna i 19 § 3 mom. i grundlagen att stödformerna riktas och utvecklas i enlighet med samhällets ekonomiska tillgångar (GrUU 25/2012 rd, s. 2/II, GrUU 32/2014 rd, s. 2/I).

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Med oundgänglig försörjning och omsorg avses en sådan inkomstnivå och sådana tjänster som tryggar förutsättningarna för ett människovärdigt liv. Till ett sådant stöd hör till exempel att se till att den stödbehövande får den föda och har möjlighet till sådant boende som är en förutsättning för att hälsan och livskraften ska bevaras (RP 309/1993 rd, s. 73/II). För att oundgänglig försörjning ska kunna ordnas behövs i praktiken lagstiftning på en lägre nivå. I de tjänster som tryggar förutsättningarna för ett människovärdigt liv ingår bland annat vissa stödåtgärder för omvårdnad av barn, äldre personer, personer med funktionsnedsättning och personer med utvecklingsstörning samt akut sjukvård (RP 309/1993 rd, s. 74/I).

Funktionshinderservice ordnas med stöd av den gällande handikappservicelagen och den gällande specialomsorgslagen tills den nya lagen om funktionshinderservice träder i kraft. Den gällande lagstiftningen om funktionshinderservice uppfyller inte helt kraven i grundlagen eller i FN:s funktionshinderkonvention. Enligt 80 § i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. I specialomsorgslagen finns inga bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av service eller om innehållet i tjänsterna. Med stöd av socialvårdslagen och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) har personer med funktionsnedsättning rätt att få högklassig socialvård och tillräckliga socialvårdstjänster utan diskriminering. Service med stöd av den gällande handikappservicelagen ordnas i andra hand för en person med funktionsnedsättning som inte med stöd av någon annan lag får sådan service eller sådant stöd som är tillräckligt och lämpligt för honom eller henne. Specialomsorgslagen tillämpas i sista hand i förhållande till socialvårdslagen och handikappservicelagen och med stöd av den ordnas service för de personer som avses i 1 § i specialomsorgslagen. Genom denna proposition ändras inte detta nuläge och till denna del görs inget ingripande i rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. I regeringsprogrammet ingår också en skrivning om att det hösten 2023 inleds ett tidsbundet program där man satsar på rehabilitering och rehabiliteringstjänster avseende neuropsykologiska störningar hos barn och unga genom Folkpensionsanstaltens rehabilitering enligt prövning, tills den nya lagen om funktionshinderservice har trätt i kraft. Med detta kan man delvis ersätta det att ikraftträdandet av bestämmelserna om barn i den antagna lagen om funktionshinderservice skjuts upp till följd av denna proposition. Den antagna lagen om

funktionshindersservice är en helhet och utgångspunkten är att det inte är ändamålsenligt att separera en del av bestämmelserna så att de träder i kraft innan helheten och det preciserade tillämpningsområdet träder i kraft.

Genom denna proposition senareläggs tidpunkten för lagens ikraftträdande, men innehållet i lagen ändras inte. Ändringarna i lagstiftningen om funktionshindersservice skjuts upp i och med att ikraftträdandet av reformen senareläggs. Det huvudsakliga syftet med reformen av lagstiftningen om funktionshindersservice har varit att uppnå likabehandling och delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning samt att stödja deras självbestämmanderätt och möjligheter till ett självständigt liv. Syftet med reformen har också varit att tillförsäkra personer med funktionsnedsättning sådan service enligt deras individuella behov som svarar på de behov av hjälp, stöd och omsorg hos personer med olika slags funktionsnedsättningar som framkommer i olika livssituationer och livsmiljöer. Genom att skjuta upp ikraftträdandet av reformen av lagstiftningen om funktionshindersservice strävar man efter att ge tillräckligt med tid för beredning av lagändringar i syfte att trygga rättigheterna och tillgången till service för personer med funktionsnedsättning samt möjligheten för välfärdsområdena att finansiera reformen. Genom ändringarna tryggar man således servicesystemets hållbarhet och ser till att lagen om funktionshindersservice uttryckligen är en speciallag.

Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande om regeringens proposition om den nya lagen om funktionshindersservice (GrUU 79/2022 rd) att åldersavgränsningen måste utgå från lagförslaget för att lagförslaget skulle kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. De krav som ställs på en godtagbar grund som möjliggör särbehandling enligt 6 § 2 mom. i grundlagen är enligt utskottets etablerade praxis höga i all synnerhet för de grunder för särbehandling som räknas upp i bestämmelsen (se t.ex. GrUU 57/2016 rd, GrUU 31/2013 rd, GrUU 1/2006 rd, s. 2/I, GrUU 38/2006 rd, s. 2). I utskottets praxis har det förutsatts att en godtagbar grund ska ha ett sakligt och nära samband med lagens syfte (se t.ex. GrUU 44/2010 rd, s. 6). Särbehandlingarna i fråga om personer får inte vara godtyckliga och skillnaderna får inte bli oskäligen (se t.ex. GrUU 57/2016 rd, GrUB 11/2009 rd s. 2, GrUU 60/2002 rd, s. 4 och GrUU 18/2006 rd, s. 2). Den föreslagna åldersavgränsningen, formulerad och motiverad på det sätt som föreslogs, kunde enligt utskottets uppfattning bli problematisk med tanke på funktionshinderkonventionen, och det hade inte lagts fram tillräckliga godtagbara grunder för den. Utifrån utlåtandet strök social- och hälsovårdsutskottet åldersavgränsningen ur propositionen. Utskottet konstaterade dock att det inte nödvändigtvis i sig är problematiskt att göra skillnad mellan exempelvis tjänster för personer i arbetsför ålder och för personer som passerat arbetsför ålder, förutsatt att det finns en godtagbar grund för skillnaderna. Enligt utskottets uppfattning krävs det dock grundlig lagberedning för att föreskriva om en sådan åtskillnad av tjänster (GrUU 79/2022 rd, punkt 18).

Det är motiverat att en senareläggning av ikraftträdandet av en redan stiftad lag bedöms som en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Med ett förbud mot försämring av en grundläggande fri- och rättighet avses den andra sidan av skyldigheten att tillgodose en grundläggande fri- och rättighet. Förbudet gäller en försämring av den nivå som redan uppnåtts i fråga om tillgodoseendet av en grundläggande fri- och rättighet. I grundlagsutskottets nyare praxis förekommer inget kategoriskt försämringsförbud som sådant, utan förbudet hänför sig dels till äldre läror, dels till den allmänna skyldigheten att utveckla den sociala tryggheten. En försämring är ur individens synvinkel till sina verkningar rätt likartad som en inskränkning, vilket innebär att frågan om huruvida en försämring är tillåten kan bedömas utifrån de allmänna krav som ska uppfyllas för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna begränsas och som grundlagsutskottet har härlett ur hela komplexet av grundläggande fri- och rättigheter och ur rättigheternas karaktär av grundlagsfästa rättigheter. Till dessa hör kraven på att bestämmelser utfärdas genom lag, att lagen är exakt och noga avgränsad, att inskränkningarna

är acceptabla och proportionella, att kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet inte inskränks, att rättsskyddet är adekvat och att de förpliktelser som gäller de mänskliga rättigheterna iakttas.

I samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna har grundlagsutskottet i anslutning till bestämmelsen om tryggnad av den grundläggande försörjningen (19 § 2 mom. i grundlagen) ansett att det är helt i linje med den handlingsförpliktelse som åläggs lagstiftaren att den sociala tryggheten riktas och utvecklas enligt samhällets ekonomiska tillgångar (GrUB 25/1994 rd, s. 11/I). Grundlagsutskottet har dessutom ansett att det i den mån det är fråga om grundläggande utkomstförmåner som direkt finansieras av det allmänna är logiskt att förmånerna dimensioneras med hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och den offentliga ekonomin (GrUU 34/1996 rd, s. 3/I). Med stöd av grundlagsutskottets tolkningar kan det konstateras att det är möjligt att försäkra grundskyddsformånerna åtminstone när den offentliga ekonomin har blivit sämre och rättigheten är direkt finansierad av det allmänna. Grundlagsutskottet har konstaterat att om det absolut måste skäras i de offentliga utgifterna har bestämmelserna om mänskliga rättigheter relevans när det gäller att allokera inbesparingarna och att bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter kan fungera såsom en sorts prioritetsordning vid beslut om budgetens innehåll. (GrUB 25/1994 rd, s. 33).

Grundlagsutskottet bedömde i sitt utlåtande GrUU 12/2015 rd sparbehovet inom de offentliga finanserna, jämlikhet och rätten till tillräcklig social service och fann inget hinder mot att begränsa den subjektiva rätten till småbarnspedagogik, förutsatt att man beaktar barnets bästa vid beslutsfattandet. Oberoende av den förvaltningsmässiga ställningen för småbarnspedagogiken bedömer utskottet rätten till småbarnspedagogik i första hand som sådan social service som avses i 19 § 3 mom. i grundlagen och som omfattas av tillräcklighetskravet och utgör ett medel för att fullgöra det allmännas skyldighet att stödja dem som svarar för omsorgen om barn. Grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt är att jämlikhetsprincipen i 6 § 1 mom. inte kan sätta stränga gränser för lagstiftarens prövning när lagstiftningen ska anpassas efter samhällsutvecklingen vid en viss tidpunkt. Det centrala är ifall särbehandlingen kan motiveras på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna och att särbehandlingen inte får vara godtycklig och skillnaderna inte oskäligen (GrUU 11/2012 rd, s. 2).

I sitt utlåtande GrUU14/2007 rd tog grundlagsutskottet fasta på vad som sägs i grundlagen om kulturella rättigheter och ställde det i relation till det som sägs i lagförslagen om att grund- och påbyggnadsutbildningen inte får urholkas. Ordandet av uppdragsutbildning inverkade inte negativt på andra personers möjligheter att studera vid en yrkeshögskola. De föreslagna bestämmelserna är oproblematiska med hänsyn till 6 § 2 mom. i grundlagen. Enligt grundlagsutskottet kan syftet att spara in på de statsfinansiella utgifterna i en tid när konjunkturerne viker anses som en godtagbar anledning att göra ett smärre ingrepp i exempelvis barnbidragsbeloppen (GrUU 25/2012 rd, s. 2). Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande att det är möjligt att också beakta åtgärder som kompenserar konsekvenserna av försämringen. Regleringen får dock inte sammantaget äventyra de grundlagsfästa förpliktelserna.

När det föreslås att ikraftträdandet av den antagna lagen om funktionshinderservice skjuts upp, bör detta bedömas med avseende på förbudet att försäkra de grundläggande fri- och rättigheterna. Till denna del har det först noterats att det inte är fråga om gällande lagstiftning, eftersom lagstiftningen i fråga träder i kraft först efter det att den lagstiftning som avses i denna proposition har trätt i kraft. Genom denna proposition skjuts den av riksdagen antagna och av presidenten stadfästa laghelheten upp, som dock inte har hunnit träda i kraft. Avsikten är att lagarna i denna proposition ska träda i kraft innan den lagstiftning som ska skjutas upp träder i kraft.

Dessutom bör man beakta att det föreslås att ikraftträdandet skjuts upp i syfte att målen för den antagna lagstiftningen faktiskt ska uppnås, nämligen att tillgodoseendet av rättigheterna och tillgången till service för personer med funktionsnedsättning ska tryggas genom att lagen om funktionshinderservice är en speciallag inom socialvården och således genom att lagberedningen inleds i syfte att uppnå dessa mål. För att uppnå detta mål har det i regeringsprogrammet reserverats en större finansiering för verkställigheten av den till tillämpningsområdet preciserade lagen om funktionshinderservice än det nuvarande anslaget för verkställigheten av lagen om funktionshinderservice.

Genom dessa åtgärder eftersträvas en möjlighet att bereda de ändringar som behövs på ett sådant sätt att rättssäkerheten inte äventyras. Grundlagsutskottet fäste vikt vid denna omständighet indirekt när utskottet i samband med behandlingen av den nya lagen om funktionshinderservice konstaterade att social- och hälsovårdsutskottet noggrant måste överväga om de ändringar i lagförslagen som är nödvändiga enligt utlåtandet kan beredas vid riksdagsbehandlingen (se GrUU 79/2022 rd och GrUU 100/2022 rd, i synnerhet styckena 6 och 15 i det senare utlåtandet). Det kan alltså anses att syftet med den lag som skjuts upp också är att säkerställa en reglering som är godtagbar med tanke på rättssäkerheten och som det också finns faktiska resurser för att genomföra. Tryggandet av rättssäkerheten säkerställer en jämlik tillämpning av lagen och lika tillgång till tjänster inom olika områden.

De föreslagna åtgärderna för att skjuta upp ikraftträdandet av lagen om funktionshinderservice och precisera tillämpningsområdet är med tanke på de ovannämnda målen för tillgången till service för personer med funktionsnedsättning och tillgodoseendet av rättssäkerheten nödvändiga, och den relativt korta senareläggning av ikraftträdandet som föreslås i denna proposition står som en försämring i rätt proportion till syftet.

Den gällande lagstiftningen om funktionshinderservice förblir oförändrad tills den uppskjutna lagstiftningen träder i kraft, så att de tjänster som i nuläget tillgodoser och tryggar rättigheterna för personer med funktionsnedsättning förblir oförändrade. Senareläggningen ger tid för välfärdsområdena och de statliga myndigheterna att fortsätta sina förberedelser inför verkställigheten av den nya lagstiftning som träder i kraft efter senareläggningen. Senareläggningen gör det möjligt att bereda lagstiftning som motsvarar ovannämnda målsättningar och som kan träda i kraft samtidigt som den ursprungliga senarelagda lagstiftningen.

Det offentliga servicesystemet inom social- och hälsovården i Finland och finansieringen av det ställs inför utmaningar från år till år och i framtiden i allt högre grad av det ökade servicebehovet till följd av befolkningens åldrande och andra orsaker, den vård-, service- och rehabiliteringsskuld som uppkommit av flera orsaker, det svåra läget inom statsfinanserna samt i synnerhet den snabbt försvårade personalbristen, som varierar i hela Finland, i alla yrkesgrupper och inom nästan samtliga tjänster inom socialvården och hälso- och sjukvården. Det offentliga servicesystemet ställs inför utmaningar i hela Finland när det gäller att ordna tjänsterna på det sätt som lagarna förutsätter.

Enligt 2 § i lagen om välfärdsområden (611/2021) har ett välfärdsområde självstyre inom sitt område enligt vad som föreskrivs i den lagen. Med stöd av 121 § 4 mom. i grundlagen utfärdas bestämmelser om självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner genom lag. Grundlagsutskottet har ansett att till skyldigheten att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna i 22 § i grundlagen hör statens ansvar för att se till att de i 121 § 4 mom. avsedda områdena har praktiska förutsättningar att klara av sina uppgifter. Grundlagsutskottet har dessutom ansett att tillgången till lagstadgade tjänster inte kan begränsas genom budgeten. Finansieringsprincipens betydelse i fråga om social- och hälsovårdstjänsterna framhåvs av de

skyldigheter som avses i 19 § 3 mom. respektive 22 § i grundlagen (GrUU 17/2021 rd, s. 23, se även GrUU 26/2017 rd, s. 23-24).

Finansieringsprincipen ingår också i artikel 9.2 i europeiska stadgan om lokal självstyrelse (FördrS 66/1991). Enligt den artikeln ska de lokala myndigheternas ekonomiska resurser motsvara de uppgifter som tilldelats dem i grundlag och annan lag.

Välfärdsområdenas möjligheter att anpassa sin ekonomi och klara av de lagstadgade skyldigheterna är mer begränsade än kommunernas, eftersom uttryckligen den statliga finansieringen har en avgörande roll. En senareläggning av ikraftträdandet av lagen om funktionshinderservice gör att det finns mer tid att genomföra behövliga ändringar i paragrafen om tillämpningsområde och att bedöma konsekvenserna av dessa ändringar, eftersom det särskilt i fråga om de ekonomiska konsekvenserna av den ändring i tillämpningsområdet som gjordes av riksdagen har framförts åsikter som avviker avsevärt från varandra. Syftet med detta är att säkerställa att välfärdsområdena har förutsättningar att klara av sina uppgifter.

Å ena sidan ter sig konsekvenserna av den antagna lagen om funktionshinderservice som ändrades under riksdagsbehandlingen mer komplicerade och oförutsägbara än väntat. Å andra sidan ser det statsfinansiella läget allvarligt ut. Även efter ändringarna i tillämpningsområdet har det reserverats mer finansiering för verkställigheten av den nya lagen om funktionshinderservice för att tillgodose rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Det aktuella ärendet ska behandlas med detta som utgångspunkt. På ovannämnda grunder kan propositionen trots förbudet att försämma de grundläggande fri- och rättigheterna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Enligt regeringens uppfattning kan lagförslagen på dessa grunder behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock vara ändamålsenligt att begära grundlagsutskottets utlåtande, eftersom det i propositionen finns aspekter som är av betydelse när det gäller att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 41 och 42 § i lagen om funktionshinderservice

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om funktionshinderservice (675/2023) 41 § 2 mom. samt
ändras 41 § 1 mom. och 42 § 1 och 4 mom. som följer:

41 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

42 §

Övergångsbestämmelser

Med avvikelse från 12 § 4 mom. ska det för personer med funktionsnedsättning ordnas särskilt stöd för delaktigheten minst 10 timmar i månaden före den 1 januari 2026 och minst 20 timmar i månaden före den 1 januari 2027.

De belopp som anges i 33 § 2 och 3 mom. motsvarar det poängtal för folkpensionsindex enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalades ut i januari 2024 har beräknats. De nämnda beloppen justeras första gången 2026 i enlighet med förändringen i folkpensionsindex, och de justerade beloppen träder i kraft vid ingången av 2027.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

**om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen angående
specialomsorger om utvecklingsstörda**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda
(676/2023) 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ändring av socialvårdslagen (677/2023) ikraftträdandebestämmelsen som
följer:

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (678/2023) ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av 19 och 22 § i
mentalvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ändring av 19 och 22 § i mentalvårdslagen (679/2023)
ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

6.

Lag

**om ändring av 2 § i lagen om upphävande av 18 § 1 mom. 4 punkten i lagen om
Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om upphävande av 18 § 1 mom. 4 punkten i lagen om Folkpensionsanstaltens
rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (680/2023) 2 § som följer:

2 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 31 augusti 2023

Statsminister

Petteri Orpo

Social- och hälsovårdsminister Kaisa Juuso

1.

Lag

om ändring av 41 och 42 § i lagen om funktionshinderservice

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om funktionshinderservice (675/2023) 41 § 2 mom. samt
ändras 41 § 1 mom. och 42 § 1 och 4 mom. som följer:

Lydelse som träder i kraft den 1.10.2023

Föreslagen lydelse

41 §

41 §

Ikraftträdande

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2023.
*Lagens 14 och 15 § träder dock i kraft först
den 1 januari 2025.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
(upphävs)

42 §

42 §

Övergångsbestämmelser

Övergångsbestämmelser

Med avvikelse från 12 § 4 mom. ska det för
personer med funktionsnedsättning ordnas
särskilt stöd för delaktigheten minst 10
timmar i månaden före den 1 januari 2025 och
minst 20 timmar i månaden före den 1 januari
2026.

Med avvikelse från 12 § 4 mom. ska det för
personer med funktionsnedsättning ordnas
särskilt stöd för delaktigheten minst 10
timmar i månaden före den 1 januari 2026 och
minst 20 timmar i månaden före den 1 januari
2027.

De belopp som anges i 33 § 2 och 3 mom.
motsvarar det poängtal för folkpensionsindex
enligt vilket beloppet av de folkpensioner som
betalades ut i januari 2023 har beräknats. De
nämnda beloppen justeras första gången 2025
i enlighet med förändringen i
folkpensionsindex, och de justerade beloppen
träder i kraft vid ingången av 2026.

De belopp som anges i 33 § 2 och 3 mom.
motsvarar det poängtal för folkpensionsindex
enligt vilket beloppet av de folkpensioner som
betalades ut i januari 2024 har beräknats. De
nämnda beloppen justeras första gången 2026
i enlighet med förändringen i
folkpensionsindex, och de justerade beloppen
träder i kraft vid ingången av 2027.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

**om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen angående
specialomsorger om utvecklingsstörda**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda
(676/2023) 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Lydelse som träder i kraft den 1.10.2023

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2023.

Denna lag träder i kraft den 1 *januari* 2025.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ändring av socialvårdslagen (677/2023) ikraftträdandebestämmelsen
som följer:

Lydelse som träder i kraft den 1.10.2023

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2023.

Denna lag träder i kraft den 1 *januari* 2025.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (678/2023) ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Lydelse som träder i kraft den 1.10.2023

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2023.

Denna lag träder i kraft den 1 *januari* 2025.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

**om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av 19 och 22 § i
mentalvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ändring av 19 och 22 § i mentalvårdslagen (679/2023)
ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Lydelse som träder i kraft den 1.10.2023

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2023.

Denna lag träder i kraft den 1 *januari* 2025.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

**om ändring av 2 § i lagen om upphävande av 18 § 1 mom. 4 punkten i lagen om
Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om upphävande av 18 § 1 mom. 4 punkten i lagen om Folkpensionsanstaltens
rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (680/2023) 2 § som följer:

Lydelse som träder i kraft den 1.10.2023

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2023.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Denna lag träder i kraft den 20 .